

לע"נ אמור"ר הכ"מ הגה"צ חיים יעקב מנחם זצוק"ל בן הרב עזריאל ז"ל

מעדני אשר

שאלות וחקירות בענייני פרשת השבוע

י"ל ע"י מכון "מעדני אשר" בית שמש

פרשת ואתחנן - שבת נחמו תשפ"א

גליון תתקנ"ה שנה כ'



האם אשה כשירה לקבוע מזוזה בדת?

יש לחקור האם אשה כשירה לקבוע מזוזה או דילמא הוא פסולה

הנה בספר ישועות מלכו פ"ה מהלכות מזוזה הלכה י' כתב וז"ל וצ"ע דאשה אע"פ שחייבת במזוזה מ"מ אין לה לקבוע בעצמה כמו שפסולה לכתובה.

ומביא ראיה: מהא דאמרינן בגמ' מנחות מ"ב דנכרי פסול לעשות תפילין והיינו לתפרן ולשאר דבר כמו דפסול לכתובה, ומהא נמי לאשה, כוונת דבריו דכיון דחזינן דמי שפסול לכתובה פסול לכל שאר התיקונים, א"כ ה"ה אשה שפסולה בכתבת מזוזה, פסולה לקבוע מזוזה.

אבל בשו"ת חתם סופר יור"ד סימן רע"א ד"ה ולדידי כתב דבקביעת מזוזה בודאי דאשה חייבת, והא דאמרינן כל דליתא בקשירה ליתא בכתובה, היינו דליתניהו בכל המצוות המרומזים בקרא של וכתבתם, אלא במקצת מינהו דהיינו בקביעות מזוזה איתא, ובכתובה ליתא.

ובשו"ת ארץ צבי חלק א' סימן ט"ז כתב דבודאי אשה כשירה לקבוע מזוזה, דכיון שהוא חייבת במצוה זו לא יתכן שלא תוכל לקבוע כי אם ע"י שליח.

ועוד: הא קימ"ל דכל מידי דלא מצי עביד לא מצי משויא שליח, וא"כ לא יתכן שהאשה עצמה לא תוכל לקבוע מזוזה ויכולה למנות שליח על זה.

ומסיק: דזה תלוי אם עצם קביעת המזוזה היא חלק מהמצוה או שהוא רק הכשר מצוה ועיקר המצוה היא התוצאה שתהא מזוזה קבועה בדירה שדר שם, והיינו שרק אם מצוה בעצם שייך סברא הנ"ל, דע"כ צריך לומר שגם היא בעצמה יכולה לקבוע מזוזה, משא"כ אם זה רק הכשר מצוה גרידא.

יש להקשות: הרי בכתבת מזוזה אשה פסולה, ואיך יכולה לקיים המצוה, הא כל מילי דלא מצי עביד לא מצי משויא שליח, כך הקשה הפנים יפות בפרשתן.

ומתרגם: דעל כרחק דבמזוזה אין החיוב על כל אחד לכתוב מזוזה כמו בספר תורה, אלא החיוב על הבית ולא על הגברא, ולכן אע"ג שפסולה לכתוב יכולה לקנות מזוזה ואין צריכה שליחות לגבי הכתיבה.

ולענין הלכה: כתב בשו"ת שבט הלוי חלק ב' סימן קנ"ח ד"ה ג' ודע דאשה כשירה לקבוע מזוזה, דלא מיסתבר שחייבת במצוה זו ולא תוכל לקיימה רק ע"י שליח, עיין שו"ת סתם להגר"ש קלוגר סימן ע"ב, וכן בשו"ת באר משה חלק ב' סימן ק', וכן בשו"ת דברי נחמיה יור"ד סימן רס"ו.

האם אשה כשירה לכתוב מזוזה כיון שחייבת במצות מזוזה?

בפרשתנו ו' ט' וכתבתם על מזוזות ביתך וגו'

יש לחקור האם אשה כשירה לכתוב מזוזה כיון דחייבות במצוה של מזוזה או דילמא אע"ג שחייבות במצוה פסולות לכתוב מזוזה

הנה איתא בגמ' גיטין מ"ה ע"ב תני רב המנונא בריה דרבא מפשרוניה ספר תורה תפילין ומזוזות שכתבן אשה וכו' פסולין שנאמר וקשרתם וכתבתם כל שישנו בקשירה ישנו בכתובה.

והדרישה יור"ד סימן רפ"א הקשה מדוע בטור בהלכות ספר תורה לא פסק שאשה פסולה לכתוב ספר תורה כמו שפסק לגבי תפילין אור"ח סימן ל"ט וכן מדוע הרי"ף והרא"ש השמיטו האי ברייתא, ומסיק שצריך לומר שסבירא ליה דלהלכה לא אמרינן שאשה פסולה, רק בתפילין דשם כתיב וקשרתם וכתבתם דדרשינן כל שישנו בקשירה ישנו בכתובה, אבל בספר תורה ומזוזה כשירה לכתוב דלא כתיב היקש הנ"ל.

אבל המחבר יור"ד סימן רפ"א פסק גם לגבי ספר תורה שנשים פסולות, אבל על מזוזה לא כתב.

ובתוס' רי"ד גיטין מ"ה ע"ב כתב על גמ' הנ"ל וז"ל ואע"ג דאשה מחייב במזוזה כמבואר במשנה ברכות כ' מ"מ כיון דאינה רשאית לכתוב תורה ותפילין, אינה רשאית לכתוב מזוזה דלא גריעא כתיבת מזוזה, מכתבת ספר תורה ותפילין, וכל שפסול בזה פסול בזה.

ובשו"ת שבט הלוי חלק ב' סימן קנ"ח **הקשה עליו:** דאם בספר תורה נקט בפשטות שפסולה לכתוב כיון דכתיב וכתבתם, א"כ במזוזה נמי כתוב, ומדוע צריך להקשות מכח ספר תורה.

ובשו"ת שאגת אריה סימן ל"ב כתב בטעם הדבר דנשים פסולות לכתוב מזוזה, משום דהני קראי דוכתבתם גבי מזוזה כתיב, ודרשינן כל שאינו בוקשרתם דתפילין אינו נמי בוכתבתם דמזוזה דסמיכי קראי אהדדי, וכן כתב בשו"ת בנין עולם סימן נ"ז.

ובמור וקציעה אור"ח סימן ל"ט **תמה מדוע הש"ע והנושאי כלים לא הזכירו בפירוש שנשים פסולות לכתוב מזוזה.**

ולענין הלכה: כתב במשנה ברורה אור"ח סימן ל"ט ס"ק א' על הא דאיתא התם במחבר תפילין שכתבו עבד או אשה פסול, כתב ה"ה ספר תורה ומזוזה שכתבה אשה פסולה.

גליון זה נודב ע"י ידידנו
 הרב **צבי אלבוים** שליט"א ירושלים
 לברכת מזל טוב לאחיו
 ידידנו הרב **שמואל אלבוים** שליט"א
 לרגל שמחת אירוסיו בנו
 הבה"ח המופלג בתוויר"ש כמר **שמשון** ני"ו ישיבת ברכת אהרן בעלזא
 עב"ג בת ידידנו הרב **שמעון גלנדאור** שליט"א בית שמש
 וברכת מזל טוב לאביו ידידנו הרב **חיים צבי גלנדאור** שליט"א
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
 ירוה נחת מכל יוצאי חלציו

גליון זה נודב ע"י ידידנו
 הרב **יצחק פרנקל** שליט"א בית שמש
 לרגל שמחת אירוסיו בתו תחי' במז"ט עב"ג
 הבה"ח המופלג בתוויר"ש כמר **חיים דב שיקלר** ני"ו ישיבת בעלזא חיפה
 בנו של ידידנו הרב **דוד מאיר שיקלר** שליט"א
 וברכת מזל טוב לאביו ידידנו הרב **יוחזקאל פרנקל** שליט"א בת ים
 ולחמיו ידידנו **הרה"ג צבי אסטרייכר** שליט"א מח"ס מעיין הנצחי
 יהא רעוא שבזכות זיכוי רבבות
 יזכה לרוות נחת מכל יוצאי חלציו

מדוע מברכים על מצוות מזוזה

הרי אין מברכים על מצוה שהיא שמירה מן המזיקים?

יש להקשות: מדוע מברכים על מצוות מזוזה כשקובעים מזוזה, הרי הרמב"ם כתב פ"א מהלכות ברכות ה"ד וז"ל ולמה אין מברכין על נטילת ידיים על מים אחרונים, משום שלא חייבו בדבר זה אלא מפני הסכנה, ודברים שהם רק מפני הסכנה אין מברכים עליהם, א"כ מזוזה שהוא משום שמירה לבית מדוע מברכים על זה,

כך הקשה בשו"ת מהרש"א חלק א' יורה דעה סימן כ"ז ס"ק ד'

איכא כמה תרוצים

א. ע"פ מה שכתב הרמב"ם פ"ה מהלכות ספר תורה דהאומר דחייב מזוזה משום שמירה, היא מן הטפשים דאינה משום שמירה, לפי הנ"ל א"ש דהמצוה לא משום שמירה אלא שנמי מגין, מעדני אשר, עיין לקמן באריכות
ב. שאני מים אחרונים ששומר ע"פ הטבע לכן אין מברכים דמימילא היה מקיים את זה, משא"כ מזוזה אינה משמרת את הבית בטבעה של עולם, אלא זכות קיום המצוה משמר, א"כ אדרבה המצוה היא סיבה להשמירה, והמצוה היא עיקר בדבר והשמירה באה מכת קיום המצוה שפיר מברכין כך תירץ בשו"ת מהרש"ג הנ"ל.

יש להעיר על דבריו: מהא דכתבו התוס' חולין ק"ה דלכן אין מברכים על קריאת שמע שעל המיטה כיון דהיא שמירה וכמו דאין מברכים על מים אחרונים, ולפי דברי המהרש"ג אין לדמות ב' דברים האלו, כך הקשה בהגהות חמדת עמרם על המהרש"ג.

ג. ע"פ מה שכתבו הפוסקים כך תירץ בתקון משה חנוכה ע"מ קל"ד כעין זה תירץ בחיי אדם כלל ט"ז ס"ק כ"ד ליישב מדוע כתב הרמב"ם פ"א מהלכות ברכות ה"ד שמברכים על מצוות מעקה, הרי אין מברכים על דבר שהיא שמירה מן המזיקים, ותרצו דטעם הדבר שאין מברכים על דבר שיש בו סכנה, משום דאיכא לא תעשה בדבר ושומר נפשו מאוד, וכל מקום שנאמר השמר הויא לא תעשה, ואין מברכים על לא תעשה כמבואר ברא"ש פ"ק דכתובות משא"כ במעקה יש עשה מפורש ועשית מעקה לגגין, ודאי מברכים, לפי הנ"ל א"ש דמזוזה יש נמי עשה מפורש לכן מברכים, מעדני אשר.

ד. ע"פ מה שכתבו הפוסקים כן תירץ בפמ"ג בפתיחה להלכות נטילת ידיים, וכן תירץ במנחת חינוך מצוה תקמ"ו, וכן בשו"ת פני מבין אר"ח סימן ח', וכן בתורה תמימה פרשת כי תצא ס"ק ע"ה, וכן בקנאות סופרים בהשטמות להלכות מזוזות סימן מ"ב אות ב', ליישב מדוע מברכים על מעקה אע"פ שהיא משום סכנה כיון דיש מצוה מן התורה אע"פ שהיא משום סכנה מברכים, משא"כ נטילת ידיים הויא רק תקנת חכמים לכן אין מברכים, לפי הנ"ל א"ש דמזוזה כיון דהוא מצוה של תורה שפיר מברכים, מעדני אשר, ועיין בשו"ת לבושי מרדכי אר"ח ח"א סימן ג' מה שתירץ בכמה אנפין את דברי הרמב"ם במעקה.

האם מצות מזוזה הוא רק משום שמירה?

יש לחקור האם הסיבה שציוותה התורה להניח מזוזה על המשקוף זה רק משום שמירה או דילמא טעם החיוב אינה משום שמירה

הנה הרמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פרק ה' הלכה ד' כתב אלו שכותבין מבפנים המזוזה שמות המלאכים או שמות קדושים או פסוק או חותמות הרי הן בכלל מי שאין להם חלק לעולם הבא, שאלו הטפשים לא די להם שבטלו המצוה אלא שעשו מצוה גדולה שהיא יחוד השם של הקדוש ברוך הוא ואהבתו ועבודתו כאילו הוא קמיע של הניית עצמן כמו שעלה על לבם הסכל שזהו דבר המהנה בהבלי העולם.

אבל בכסף משנה שם מביא בשם הרמ"ך דתמה על הרמב"ם: מהא דאיתא בגמ' ע"ז י"א דאמר אונקלוס לגונדא דרומאי כי הקדוש ברוך הוא עושה המזוזה לשמור ישראל מבחוס, חזינו דמצות מזוזה הויא כן משום שמירה.

ומתיר הרמ"ך: דיש לדחוק דאונקלוס הוא דאמר להו לאחשובינהו לישראל עכ"ל.

ובכסף משנה כתב דיש גמ' מפורשת שמשמע שמצות מזוזה הוא משום שמירה: דאיתא בגמ' מנחות ל"ג גבי מזוזה צריך להניחה בטפח הסמוך לרשות הרבים אמר רב הונא מאי טעמא כי היכי דתנטריה.

ומסיק הכסף משנה: דצריך לומר דאין הכי נמי שהמזוזה שומרת הבית כשהיא כתובה כתקנה, לא המלאכים הכתובים בה מבפנים, וגם אין הכוונה בעשייתה לשמור הבית אלא צריך שיכוין לקיים מצות הקדוש ברוך הוא וממילא נמשך שתשמור הבית.

ובשו"ת אבני נזר יורה דעה סימן שפ"ד ס"ק ז' הקשה: מהא דכתב רש"י פסחים ד' ע"א מזוזה חובת הדר משום שמירה וכן לשון כמה פוסקים וכן בזוה"ק רל"מ ואתחנן ח"ג רסג ע"ב דעיקר מצות מזוזה לשמור האדם.

ומתיר האבני נזר: דעיקר מצות מזוזה לשמור נפשו, ונמשך גם לגופו, והיינו דמזוזה זה שמירה לנפש, ורק ממילא גם לגוף.

ובגליון מהרש"א יורה דעה רפ"ט הביא בשם תשובת גינת ורדים, שהקובע מזוזה בשביל המצוה, רשאי לחשוב בשכר מצוה וישמרהו ה', אבל העושה רק לכונת שימור, אין לו שמירה, אלא כמו סכין הוא בעיניו ע"כ, והיינו דאסור לעשות מצוה לשם שימור בלבד.

האם מזוזה היא שמירה גם כשאינו קובע את זה בדלת?

יש לחקור האם המזוזה היא שמירה גם כשנושא את המזוזה בידו ולא מחובר לדלת או דילמא מזוזה היא שמירה רק שמחובר לדלת

הנה איתא במשנה כלים פרק י"ז מקל שיש בו בית קבול מזוזה טמא, ועל כולן אמר רבי יוחנן בן זכאי אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר.

וכתב בתוספות יום טוב שם ואפשר שהיו האנשים בזמן המשנה נושאים מזוזה עמם וחשבו זה למצוה ולשמירה להם, חזינו דמזוזה היא שמירה אף שלא מחובר.

אבל בחידושי אנשי שם כתב דאם היו אנשים כאלה, טפשים היו, ודומים למה שכתב הרמב"ם המובא לעיל דהאומר מזוזה משום שמירה היא טיפש אלא הכוונה בגדר זכר למזוזה.

ובשו"ת דובב מישרים חלק ד' ליקוטי תשובות והערות חלק ב' נסתפק האם מזוזה שאינה מחוברת לבית אם מועלת לשמירה, ומביא את דברי התוספת יו"ט הנ"ל.

ומביא ראיה: מדברי הגמ' ברכות כ"ג ע"מ ב' ניטרו ופבי' רש"י שם וישמרנו מן המזיקין על תפילין כשאוחרים ביד, א"כ ה"ה תפילין.

וכן בשו"ת שבט הלוי חלק ב' סימן קמ"ט דן באריכות אם מזוזה היא שמירה אף כשאינו מחובר.

ובשו"ת דברי יציב יורה דעה סימן קפ"ה כתב דלפי דברי הרמב"ם שמי שאומר שמזוזה משום שמירה טיפש זה שאמר רבי יוחנן בן זכאי אוי לי אם אומר.

האם עיר שיש בה חזירים פטורים מן המזוזה?

איתא בפסקי תוס' מסכת שבת ס"ק ק"ל וז"ל **עיר שיש בה חזירים פטורה מן המזוזה.**

וכן כתב בפסקי התוס' ערכין ס"ק ז' רק שם מחלק דדוקא אם האותיות מגולים פטור בעיר שיש בו חזירים, אבל אם אין האותיות מגולים ליכא איסור.

יש להקשות: מדוע יהא פטור איזה סברא יש לפטור כיון שיש בזה חזירים, כך מקשה בגליוני הש"ס סוף מסכת שבת.

ובסמ"ג עשין עשה כ"ג **כתב** וז"ל יש אומר שיש בירושלמי עיר שיש בה חזירים פטורים מן המזוזה, ואומר ריב"א נשתקע הדבר ולא נאמר כי בדק בכולן ולא מצא דבר זה.

וכן כתב בבית יוסף יורה דעה סימן רפ"ו ס"ק ה' בשם הרשב"א דמי שאומר שעיר שיש בה חזירים פטורה מן המזוזה לא נמצא כן בשני תלמודים ובאמת שעונש ביטולה גדול, עיין שו"ת משנה שכיר יורה דעה סימן ר"ד.

והגאון המפורסם רבי שמאי גראס שליט"א מרבני המערכת הסביר בטעם הדבר, ע"פ מה דאיתא בגמ' ברכות כ"ה ע"א ונפסק כן בש"ע באר"ח סימן ע"ו ס"ק ג' דמי חזירי כפי צוואה עוברת דמי אפילו עולה מן הנהר אין רחיצה מועלת לו דהויא כגרף של רעי, וכיון דפי של חזירי כפי של רעי פטור מן המזוזה דהויא בזיון שהמזוזה מונח נגד גרף של ריעי ופשוט, וכיון שזה דבר מהלך פטור בכל העיר.

מי שיש בידו מזוזה בפקדון האם מותר להניחו בדלת שלו?

יש לחקור אדם שיש לו פקדון מזוזה ופתאום נפסל המזוזה שלו, האם מותר לקבוע את המזוזה של הפקדון בדלת או דילמא אינו יוצא דבעינן שיהא שלו

הנה בודעת קדושים סימן רצ"א וכן כתב בסימן רפ"ה ס"ק א' כתב וז"ל צריך לעיין אם יוצא ידי חובתו במזוזה שאולה, והנה אם נאמר שאינו יוצא בשאולה, א"כ בודאי אינו יכול להניח, כיון שאינו שלו

אבל בגדולי הקדש סימן רפ"ט ס"ק א' **תמה עליו** וז"ל אך מה שצייד הרב דאינו יוצא חובתו במזוזה שאינה שלו תמוה, ועיין בש"ע יורה דעה סימן רצ"א דהיוצא מביתו מניח מזוזתו לשני, ולא אישתמיטי הגמ' והפוסקים לומר דצריך להקנות את המזוזה, ש"מ דלא בעינן לכו.

ובשו"ת הר צבי יורה דעה סימן רל"ח נשאל במי שיש לו מזוזה בפקדון אם יכול להניחו, וכתב דמצד שולח בפקדון ליכא למיחש, שהרי לא השתמש במזוזה, ומה לי אם שומרה ע"י שמניחה בארון, ומה לי אם שומרה ע"י שמניחה בשפופרת.

אלא שיש לדון האם מקיים בזה מצות מזוזה כיון שאינה שלו.

ומסיק: דיוצא אע"ג דהמזוזה אינו שלו, דבמזוזה אינה חייב להיות שלו, ומביא ראיה מהא דאיתא במנחת חנוך מצוה תכ"ב דמזוזה שאולה יוצאים משום דלא בעינן שיהא שלו.

איך מותר לכרוך את המזוזה בניילון או בקלף הרי היא חציצה לדלת?

הנה הגר"א בספרו מעשה רב מובא בפתחי תשובה יור"ד סימן רפ"ט כתב שאין להניח את המזוזה בתוך קלף דכיון דכתיב על מזוזות ביתך צריך להיות המזוזה על הדלת ממש, ואם מניח בתוך קלף היא חציצה הקלף בין המזוזה למשקוף, אבל העולם לא נהגו כמו הגר"א, ומניחים את המזוזה בתוך קלף.

יש להעיר על הגר"א: מדוע היא חציצה כשכורך המזוזה בקלף, הרי קימ"ל מין במינו אינו חוצץ, כך הקשה בשו"ת מהר"ם ח"ד סימן קל"ח.

ותירץ: דכל היכא דבעינן שיהא עליו ממש אז מין במינו נמי חוצץ, וכאן במזוזה בעינן עליו ממש דכתיב על מזוזות ביתך לכן חוצץ.

ובשו"ת מהר"ם ח"ד סימן קל"ח וכן בערך ש"י יור"ד סימן רפ"ט וכן בשו"ת אפרקתא דעניא ח"א סימן צ"ט ס"ק ג' העירו דמהגמ' ב"מ ק"ב משמע דלא כהגר"א: דאמרין התם דמזוזה יכולים להניחו בגובתא דקניא, וכן נפסק בש"ע יור"ד סימן רפ"ט ס"ק א' וז"ל בא לקבעה יניחנה בשפופרת והגר"א בעצמו ציין שם דמקורו מהגמ' ב"מ הנ"ל חזינן דמתר להיות חציצה.

ובספר מזוזות מלכים ע"מ פ"ט כתב ששמע מהחזון איש דאינו מאמין שיצא דברים אלו מפיו של הגר"א.

וכן בערוך השלחן יור"ד סימן רפ"ט ס"ק י"ט כתב שזה טעות שאחד מן השומעים טעה וכתב בשם הגר"א דבר זה.

יש להקשות: מדוע בתפילין פסול אם יש חציצה בין התפילין ליד כיון דכתיב על ידך, ומדוע במזוזה דכתיב על מזוזות ביתך כורכין אותו בנייר וכדומה ואינו פוסל חציצה,

כך הקשה הגאון רש"ק זצ"ל בספרו סת"ם סימן ס"ב, וכן בספרו שו"ת ונחת בחיים סימן י"א, וכן בשו"ת דברי מליאל ח"ה סימן ס"ה, וכן בשו"ת מהר"ם שיק יור"ד סימן רפ"ח, וכן תירץ בערך שו"ת יור"ד סימן רפ"ט.

איכא כמה תרוצים

א. דוקא בתפילין שמוניחים על היד שהוא בשר ולא שייך בה תוספת כי יד אינו רק בשר, ולכן אם מניחין דבר אחר היא חציצה, אבל כותל יכול להיות מכל דבר, א"כ כל מה שנוסף על מזוזות הבית בטל לגבי הבית והוא כאילו הכותל יותר עב לכך אין שייך בהו חציצה, כך תירץ בשו"ת ונחת בחיים סימן ס"ב.

ב. כיון דקבעו אותו במסמרים הוא חיבור ושוב לא היא חציצה, וכמו דאמרין בגמ' סוכה ל"ז ע"א כיון דחיברו כגופו דמי, כך תירץ בשו"ת מהר"ם שיק יור"ד סימן רפ"ח, וכן תירץ בערך שו"ת יור"ד סימן רפ"ט.

ג. כמו דאמרין כל לנאותו אינו חוצץ, מיסתברא דכל דהוא לשמרו נמי אינו חוצץ, א"כ הקלף והניילון שעשוי לשמירה של המזוזה לכך אינו חוצץ כך תירץ במהר"ם שיק הנ"ל.

ולענין הלכה: אין מקפידים שלא להניח את המזוזה בתוך קלף או ניילון.

מי שהולך מביתו לכמה ימים האם כשחוזר צריך לברך על המזוזה?

יש לחקור אדם שעוזב את ביתו לכמה ימים האם כשחוזר צריך לברך על המזוזה מחדש.

הנה בשו"ת רע"א סימן ט' מובא בפתחי תשובה יור"ד סימן רצ"א כתב וז"ל ונראה לי דההולך מביתו לעסקיו בשוק שעות הרבה ופעמים נוסע מעירו על איזה ימים דלכאורה הדין דשחזור לביתו יברך על המצוה, דהא בנתיים שלא היה בדירת ביתו לא היה עליו חובת מזוזה ומתחיל עכשיו חיוב חדש, כמו יוצא מסוכה לעסקיו וחוזר לסוכתו דמברך, וכמו פשט טליתו על דעת שלא להתעטף בו מיד שחוזר ומברך כשלוש.

אבל בשו"ת עיין יצחק יור"ד סימן ל"א חולק עליו: וכתב דחייב במזוזה דאפילו מי שאינו דר כל הזמן בדירה שלו יש חיוב מזוזה.

ומביא ראיה: מהא דאיתא בשיטה מקובצת ב"מ ק"א ע"ב בשם ה"ר יהונתן על הא דאמרין התם בגמ' מזוזה חובת הדר כתב וז"ל ליכא לפרש חובת הדר לפי שאין בית חייב במזוזה אלא א"כ דר בה, דהא קימ"ל אפילו יש לו עשרה בתים שאינו דר בהן דירה קבועה אלא שנכנס בהן פעם אחת בשנה חייבות כולן במזוזה.

וכן כתב בשו"ת שאילת יעקב ח"ב סימן ס"ב דמצות מזוזה היא מצוה תדורה אפילו כשיצא מביתו לכמה ימים, ע"ש שהאריך בראיות נפלאות.

וכן בשו"ת התעוררות תשובה יור"ד סימן קנ"ג כתב דאפילו מי שהולך מביתו לכמה ימים חייב הבית במזוזה, דאם לא כן יצטרך להורידה ולקבעה מחדש דאל"כ היא תעשה ולא מן העשוי, כיון דהיה קבוע בפטור דהוא פטור כשיצא מביתו, וכן כתב בדבר אברהם ח"א סימן ל"ז, וכן בשו"ת תועפות ראם סימן מ"ג.

האם מותר להניח את היד על מזוזה כשמונח בלא כסוי?

יש לחקור האם יש איסור להניח היד על המזוזה כשאינו מונח בתוך תיק

הנה בשו"ת רבי עקיבא איגר סימן נ"ח כתב ראיתי כמה אנשים עושים שלא כדין דנוהגים בצאתם מפתח הבית להניח ידם על המזוזה ואינם מחלקים אם המזוזה בתוך תיק או לא, הרי להדיא כתבו התוס' שבת י"ד ע"א דכל כתבי הקודש מטמאים את הידים, משום דאסור לגעת בספר תורה ערום, חזינן דסבירא להו דהאיסור לגעת ערום נאמר בכל כתבי הקודש, א"כ אסור לגעת במזוזה כשאינו בנרתיק, ואע"פ שהתוס' במקום אחר חגיגה כ"ד ע"ב ד"ה דתנן כתבו דהא דאסור לאחוז ערום נאמר רק בספר תורה ולא בשאר כתבי הקודש, והא דכל כתבי הקודש מטמאים את הידים, היינו רק לקודש מטעם דכל הפוסל את התרומה מטמא הידים להיות שניים לקודש, מ"מ הרי התוס' בשבת כתבו לאיסור, גם בש"ע אור"ח סימן קמ"ז כתב בהג"ה דטוב להחמיר בכל כתבי הקודש שלא לאחוז ערום.

והך מילתא להניח ידו על המזוזה אין לו מקור בש"ס רק בש"ע יור"ד סימן רפ"ה בהג"ה בשם מהר"ל כתב וז"ל יש אומרים כשאדם יוצא מן הבית יניח ידו על המזוזה, א"כ פשיטא שלא לעשות כן אם יש בו חשש איסור שמקורו בהש"ס דהיינו דר' פרנך שאסור לגעת בספר תורה ערום והוא מצוה הבאה בעבירה, ולזה אם רצונו להניח ידו על המזוזה טוב להוריד מלבושו אשר על אצילי ידיו להניח על המזוזה ולנשק, אבל בלא זה אסור.

יש להקשות: על דבריו שכתב שאין מקור בגמ' שצריך להניח ידו על המזוזה, מהא דאיתא בגמ' ע"ז י"א ע"א חזא מזוזתא דמנח אפיתחא אותיב ידה עליה, והרמ"א בעצמו מציין גמ' הנ"ל, כך תמה בברכת אהרון לאב"ד רישא על מסכת ברכות מאמר ר"ג.

יש שמתרץ: שמגמ' הנ"ל ליכא ראייה שכל פעם צריך להניח ידו על המזוזה, שהרי איתא בגמ' שם דאונקלוס בר קלונמוס איגיר ושלח הקיסר כמה משלחות עליו, וגייר את כולם, לכן הזהיר את המשלחת אחרון שלא לדבר אתו לכן עשה מעשה מוזר שישאלו אותו וכך הוא ידבר אתם, אבל אין ראייה מזה שצריך לעשות כן.

ובשו"ת מהרש"ג ח"א יור"ד סימן כ"ח ס"ק ב' כתב דבמזוזות שכתוב על זה שם שד"י על המזוזה, מטעם אחר אסור להניח את היד, משום דכשניח היד על המזוזה, שמא ימחק השם ואסור לו לגרום על מחיקת השם, אבל אם מניחו בתוך זכוכית ליכא איסור.

מי שמוריד את המזוזה כדי לבדקה האם מברך כשחוזר וקבעה?

יש לחקור אדם שמוריד מזוזות כדי לבדקם האם כשחוזרים צריך לברך מחדש.

הנה בברכי יוסף יור"ד סימן רפ"ו בסופו מובא בפתחי תשובה יור"ד סימן רפ"ט כתב אם הסיר המזוזה לבדקה ודעתו לחזור ולקבעה יש להסתפק אם יברך כשחוזר וקבעה.

ובספר לשון למודים אור"ח סימן י"ד כתב על זה הנה אין התשובה הנ"ל לפני כעת ולא ידעתי מקום לספק הנ"ל אמאי לא היא כמו פשט טליתו על מנת לחזור ולהתעטף בזה או בתפילין ע"מ להחזירם דאינו חייב לברך, ושמא הכא שאני דלא היא על דעת לחזור ולקבעה דשמא ימצא פסול ולכן נסתפק בזה הברכ"י בזה.

ובשו"ת מהר"ם שיק יור"ד סימן רפ"ה נסתפק בזה ומסיק אם ידע שיחזור ויקבענה אין צריך לברך כמו בטלית ובתפילין.

וחתנו בשו"ת שאילת יעקב ח"ב סימן ס"ב כתב דאין ראייה מטלית ותפילין, דשאני הכא כיון שאפשר שנפסלו ורוצה להחליפם היא היסח הדעת, ולא דמי לציצית ותפילין דמסתמא כדקימא קימא, וכן בשדה חמד ח"ה ע"מ 63 האריך בסבא הנ"ל דצריך לברך.

מדוע אין מברכים ברכת שהחיינו כשקובעים מזוזה מאי שנא משאר

מצוות דמברכים?

יש לחקור כשקובעים מזוזה האם מברכים ברכת שהחיינו כמו שמברכים על כל מצוה הבאה מזמן לזמן או דילמא אין מברכים עליו שהחיינו

הנה ברבינו בחיי בפרשתן כתב דהקובע מזוזה צריך שיברך אשר קדשנו במצותיו וצונו לקבוע מזוזה, וכן צריך לברך שהחיינו, כדן מצוה הבאה מזמן לזמן.

וכן כתב הרמב"ם הלכות ברכות פרק י"א הלכה ט' כל מצוה שהיא מזמן לזמן כגון שופר וסוכה ולולב ומקרא ממילה ונר חנוכה, וכן כל מצוה ומצוה שהיא קניין לו כגון ציצית ותפילין ומזוזה ומעקה, מברך עליה בשעת עשייתה שהחיינו.

ובספר האשכול הלכות מזוזה כתב דאי בעי לברך שהחיינו הרשות בידו, אבל ברכת לקבוע מזוזה חובה, משמע דסבירא ליה שחובה ליכא לברך שהחיינו אבל אם רוצה יכול.

אבל הפרישה יורה דעה סימן רפ"ט מובא בש"ך סימן רפ"ט סק"א **חולק על זה:** דהקשה וז"ל והא דאינו מברך שהחיינו על מזוזה, ותירץ משום דאינו בא מזמן לזמן ושאינו טלית ובגד שלובשו שמברך עליו שהחיינו שהוא משום שמחה ובמזוזה אינו מברך על שזיכהו השם יתברך בבית אלא על מצות קביעת המזוזה.

